

Virágok minden szinten

Mindenki azt mondja, hogy a virágokkal beszélgetni kell. Van énnekem egy süketnéma könyvtáros barátom, ő például megtanította a krotont a jelekre és azóta így kommunikálnak. Teljesen nyilvánvaló, hogy a virág hall, érez, gondolkodik és lelke van. Aki a virágot szereti, tartja a mondás, rossz ember nem lehet. Ez az állítás hülyeség. Nagyon rossz, aljas, nyugodtan mondhatni, szemét, mocskos emberek bánnak jól a virágjaikkal, kényeztetik, becézik őket két gyilkosság, rablás vagy házassági szédelgés között. Élt egyszer egy nagyon híres texasi fajtalankodó, ez a brutális ember, Freddy Blumen a takarító hölgyekre specializálta magát, mindig a dús levelű, trópusi hangulatot idéző Mosntera előtt gyalázta meg az ablakpucoló kislányt, a vikszolós nagymamát vagy a szerencsétlen toalet-tündért. Néhány éve a Vatikán készítettett egy felmérést, nyilván mindenki hallotta, hogy az egyházi emberek a szobai futókákat szeretik a legkevésbé, nem öntözik, mégse hal meg, fut összevissza, kezelhetetlen, egyszerűen a saját törvényei szerint él, igen, a szobai futóka deviáns magatartású növény, ráadásul a levelei káromkodnak is. Hallott már valaki szobai futókát imádkozni? Na ugye! Nekem több szobai futókám van, az egyik van vagy húszéves, hoppá, többször is hallottam őt és társait is káromkodni. A szobai futóka levelei mind külön lények, külön világok, északfok, titok, idegenség, és például az egyik életzöld levélke, csúcsán az elmaradhatatlan víz-cseppékszerrel kinyílik, kibontja magát, mint egy zöld csók és mit mond. Hoppá. Nyomban azt mondja a kis levél, és most elnézést, de szó szerint kell idéznem, azt mondja tehát a levél, hogy: b... meg, Ernő, hát nem én vagyok legalul?! És aztán, persze, amikor majd nyílnak alá a testvérek, és ő egyre feljebb kerül, már bánja az egészszet, és mindig arra gondol, hogy milyen jó volt a legközelebb lenni a földhöz, jelesül a misztikus parkettaléhez vagy nagyon bölcs, és mindent kibíró paneli padlószőnyeghez.

Vagy például a pletykák. Az anyukámnál haldokoltak, pedig egy anyai kéz, na az aztán tud. Egyszer egy ukrán bokszoló ment haza a piacról az anyukájával és csúnyán összevesztek, mire a bokszoló ordítani kezdett a Beríja utcán, üssön meg anyám, üssön meg anyám. A bokszoló anyukája letette a banános kosarat és ütött. Tíz nap kóma, konyec filma. Na szóval magamhoz vettem őket, két cserép pletyka, és most ők szépségversenyt játszanak nálam. Szépségverseny, futóverseny egyszerre. Na és a pletykák is beszélnek. De még hogy! Például valamelyik nap belépek az ajtón, és hallom, hogy azt mondja az egyik, képzeljétek, az Ernő bejárati ajtaja fölé kis fecskék költöztek, és jól összeszarták a lábtörlőt, és aszályos év lesz, és képzeljétek, nem lesz szünyog se, és a színházzal, jaj, mi lesz a színházzal, és tudjátok-e, hogy mi egy magyar fociedző leggyakrabban használt mondata, nem tudjátok, na, akkor elmondom, az, hogy a remény hal meg utoljára, satöbbi.

Van egy jó ismerősöm, egyszer csak úgy gondolta, legyen virág a lakásban, legyen sok virág, útnak is indult a piacra, virág-nagykereskedésbe és vásárolt mindenféle zöld csodát, krotont, pálmákat, nyílvirágot, csodavirágot, fikuszt, begóniát, és boldog ugyan nem volt, de a lelket eltöltötte az a kellemes érzés, amelyet már-már megnyugvásnak is nevezhetünk. Hoppá. Aki ismeri a shakespeare-i dramaturgiát, az tudja, most lép be az ajtón a feleség. Szép és jól tartott nő, viszont boldogtalan, mint egy rozsdás kilincs. Mert annak született. Vannak emberek, akik boldogtalanannak születnek, soha semmi enyhület, még csak a húsz wattos derű sem, mindig csak kavarás, ármány, akarnokság, pszichopata kiskocsitologatás. A feleség letiltotta a virágokat, letiltotta őket, kitalált mindenféle indokokat, hogy miért nem maradhatnak, az ősök genetikája, a levegő páratartalma, a virágok politikai hozzáállása, satöbbi, és mi lett. Az lett, hogy az ismerősömnek azóta szeretője van, hoppá.

Egy héttel ezelőtt a törökszentmiklósi piacon felszólított engem egy néni, hogy tekintsem meg a bohócvirágjait. Megtekintettem őket. Sok bohócvirág, együtt, egy nagy táliban, bohóckodtak a színeikkel, az alakjukkal, a gondolataikkal. Na, Szív úr, mondta a néni, ezek a bunkó helybeliek mindig megtapogatják őket. Ó, bohócvirág, csodálkoznak, és simogatják a levelet, hozzáérnek, bizserélik. A virág meg rögtön lekonyul. Megsértődik és elengedi magát, mint egy beteg hadifogoly. Érti, Szív úr? Bólogattam, hogyne érteném. A virágot nem szabad feleslegesen taperolni.

Néhány napja megyek haza, látom, a kis fecske éppen letojja az ajtót. Néz rám, nem baj ugye, Ernő. Nem baj, kis fecske, oda tojssz, ahová akarsz. Nyitom az ajtót, hát valami iszonyatos hangzavar fogad. A kroton reppelt. A kaktuszok a Való Világon vitatkoztak. A Mosntrea azt bizonygatta, hogy Van Nistelroy jobb csatár, mint Ronaldo. Nem akarok legalul lenni, nem akarok legalul lenni, üvöltözött a legújabb szobai futókalévelke.

Gyerekek, kussoljatok, mondtam nekik halkan.

És mi a búbánatosért kussoljunk, kérdezett vissza nyomban az ámpolna, pedig eddig nem is tűnt túl feleselős fazonnak. A szobai futókák visszapofáztak, meg a begónia, a kényes szobapálma, azok tudták osztani a lapot, de az ámpolna tiszteletudó volt idáig.

Most jöttem az APEH-től, mondtam nekik.

Az APEH-ből, kérdezte a csodavirág, és hosszú levelei megremegetek.

Egyenesen, bólintottam, és elővettem egy sört.

Úúúú, kiáltotta a szobai futóka legalsó, friss levélkéje, hát az rosszabb lehet, mint legalul lenni.

Ez történt. És a virágok aznap csöndben maradtak, figyelmesek voltak, mert a virág tudja, mi a részvét, mi a száhalom. Én meg hivatalos papírok között matattam, míg nem eszembe jutott Takács néni kékibolyája, ami az utcájárda lapjai között is kivirágzik.

SZÍV ERNŐ

TŐKE KELL A PÉNZHEZ

Az érem verve jó

A hatalmas erejű hidraulikus sajtóval sokszorosítják az érmeket a szegedi műhelyben.

FOTÓK: GYENES KÁLMÁN

Szépemlékű Szvetnik Joachimról, a Kosuth-díjas ötvösről hallottam, aki a magyar korona azonosítására Amerikába utazott egykor szakértőként, és aki az összenyomott mosogatórongyhoz fogható háborús-sérült Esterházy-kincseket eredeti szépségükbe kalapálta vissza, hogy a mélykúti házuk előtt naponta többször eldübörgő vonattal akarta veretni – a kétforintost. El is kapták érte, pénzhamisítással vádolták. Közben föl vették a képzőművészeti főiskolára. Hóna alatt vitte a rajztábláját, börtönőr kísérte el minden reggel, aztán visszatessékelte a fogdába.

A temetésén hallottam, nem volt már alkalmam megkérdezni, hogyan is hihet, a böhmőnagy mozdony nem lapítja palacsintává a puha fémek közé foglalt kétforintos szendvicset. Azt nem tőle kellett volna megkérdeznem, milyen kódisélekre vallana a föltételezés, ha ilyen kicsike tételt akart volna hamisítani. Igaz, akkoriban még a lukas kétfilléresnek is értéke volt, helyke legények csak később tették a svájci sapka villámhárítójára. Tény, hogy ifjúkori próbálkozásából azóta se lett mindennapi gyakorlat.

Az érem két oldala

Most megint ne tessék azon fönnakadni, hogy az öregátkosban hivatalos humoristánk szerint harmadik oldala is van az éremnek, akkor se, ha szakemberként – verőlegényként vagy azok megbízójaként – Komlós-módszerrel kulákok se-regébe igyekezett alulról beleverni – vagy beleveretni – a sűrített marxizmussal az egyedül üdvözítő egy igaz ideológiát. (A gumibotot kereszteltük el így '56-ban.) Hogy időközben veséje, mája és lépe, netán az egész élete ráment? Álságos

Szabó Géza hittel vallja, a vert érem jobb, mint az öntött.

szavakkal szokták idézni a nagy Dzsugasvili igéjét: ahol faragnak, hullik a forgács. Szabó Gézáék első kézből ismerkedhettek meg a kitelepítettek nyomorával. Az érem harmadik oldalával. Savanyú bölcsességgel mondja, az volt a szerencsájuk, hogy kicsike csomagot vihettek, úgyse tudták volna hová tenni a nagyobbbat.

Rikéékkel, hajdani kedves kollégámmal közös magtárban lakták meg Ebes borzalmait. Azt se tudja már meg talán senki, a Komlós-módszer mekkorát ártott benne. Mindenesetre az ő elbeszéléséből is meg lehetne írni az eleven poklokat.

Nézzük a tőkét!

A minap hallottam, rangsorban az országban másodikként, közvetlenül az állami pénzverde után áll az éremkészítők szegedi műhelye Szabó Géza bátor kezdeményezésére. Ne tessék fönnakadni azon, hogy más az érem, és más a pénzérme, az eljárás lényegét tekintve nincsen különbség. Csak a méret más, esetleg az anyaga és az értéke.

Egy bökkenő. azért van még. A szobrászok-érmészek kedvelt munkáját nem verni, hanem ősidők óta bronzba önteni szokták. A szegedi műhelyben dolgozók egybehangzó véleménye szerint viszont a verés is régi, már a körömöci aranyakat is királyi pénzverdék ontották, és verve ma is sokkal jobb.

Itt vagyunk az alsóvárosi műhelyben, Szabó Géza az idegenvezetőnk. A címben beharangozott tőkét kell előbb tisztáznunk. Természetesen úgy is kell értenünk, hogy már a kezdéshez is súlyos pénzekre, banki tőkére van szükség, és sokat emészt föl az állandó lépéstartás, de a tőke itt mást is jelent. Néha megnövesztve rövidül is: verőtő lesz. Megcsinálja a szobrász a marokba fogható kicsi érmét úgy, ahogy szokta, gipszet is önt róla. A fogprotézishez használatos anyagból másolatot vonnak róla, azután fölkinálják az egészet egy olyan gépnek, amely működési elve szerint leginkább a kulcsmásolóra emlékeztet. A szerkezet egyik tűskéje letapogatja a domborodásokat és homborodásokat – a csongrádi szobrász Tóth Béla szellemes szava, hogy a domborműnek hombormű a párja –, a másik meg belemarja a verőtőkébe. Utána jöhet a sokszorosítás alsó és fölső verőtő segítségével – Szvetnik Joachim mozdonya nélkül. A hatalmas erejű hidraulikus sajtó gombnyomásra dolgozik.

És a holnap?

Sok pénz kell a verőtő előállításához. A banki tőke pedig, tudjuk a természetrajzát, képes elszívni az életerőt is. Szabóék műhelye most gyarapodott a XXI.

század csodagépével. Örülnek is neki, és szívják is a fogukat miatta.

Számítógépes vezérléssel működik a legújabb csodagép. Ott van mellette az ősinek számító pantográf, azt még az édesapa csinálta. Zongorázni se lehetne a különbséget közöttük. Látni még nem lehet, kénytelenek vagyunk hinni a szónak, hogy hamarosan fényképről is lehet majd érmet másolni. Ez pedig, már az én fantáziámmal továbbfűzve, könnyen eljut oda, ahová a vásári forgatagokban dolgozók eljutottak: eleven arcok mását is ráviszik a bögrére. Tehát megcsik majd az is, hogy szobrászra és fényképészre se lesz szükség az ércből való műhöz, csak le kell ülnünk a kis kamera elé.

Van itt azonban más is, ami figyelmet érdemelhetne. Itt látom Fritz Mihály tündérszép érmét Erzsébet királyné szobráról, arról jut eszembe. Elmegy a rengeteg ember Rómába, Velencébe, Párizsba, és haza nem menne, ha nem vihetné magával Romulus és Remus kicsike mását, vagy az Eiffel-torony kicsinyítményét. Ögörög és itáliai szobrok akár eredetileg közelfő nagyságban is kaphatók már nálunk is. Csak éppen hazai szobrainkból nem vihet magával senki semmit.

Szeged híre

Tudván tudom, a szoborkicsinyítés iszonyatos kockázat lenne minden szobrásznak, de az éremsorozatba azért belevág-nék. Természetesen nem a Libás szobrot venném elő, de Dugonics András, Dankó Pista, Juhász Gyula, Tömörkény és Móra, Osztróvszky, Csáky József Anna-kúti Tán-cosnője, a Széchenyi tér elfogadható szobrai, Tápai Antal fröcskölő halacsckája, a gyönyörű Tavasz, tudospórtrek sokasága, egyházi alkotások, Szent Domján és Szent Kozma, meg a többi mindenképpen jöhetne. Elő is tárom ötletemet azonnal, kiegészítve a szegedi paprikával, a halászsattal vagy a halászcárdával, a szegedi papuccsal, a tápai gyékénnyel. Ajánlottam annakidején, könyvkiadásunk is szolgálna piaci meglepetéssel, ha fölírná a borítóra: Szegedi Könyvek. Ide kapcsolom az ópusztaszeri vendégseregletet is, de lehangelő feleletet kapok. Próbálták már egygel-eggyel, annyi se jött be, amennyit az asztali árusnak illene adni.

Hadd maradjak meg rigolyám mellett. Nem állítanék külön asztalt, odaadnám inkább a legszebb éremsorozatot annak, aki egyébként is ott áru, viszont megnövelném a készletet, és illő csomagolásban kínálnám. Hogy éppen külön reklámozna valami arra méltót a sorozat borítója, azt hiszem, csak jót tenne vele.

Szegednek van akkora híre a világban, és van annyi szép szobra, lehetetlen, hogy az üzlet be ne jönné. Szerencsénknél érzem, hogy éremverdénk is van hozzá.

HORVÁTH DEZSŐ